

Addysgeg y Cyfnod Sylfaen

Dylai plant gael cyfleoedd i ddatblygu eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth drwy:

- gwricwlwm priodol o ran datblygiad lle mae'r saith Maes Dysgu (chwech mewn lleoliadau/ysgolion cyfrwng Cymraeg) yn cyd-fynd a chydweithio â'i gilydd
- darpariaeth barhaus a gwell, a gweithgareddau â ffocws mewn amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored
- gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys rhai a ysgogir gan y plant
- profiadau sy'n caniatáu iddynt fabwysiadu ystod o rolau, gan gynnwys arwain mewn grŵp bach, dysgu fesul pâr neu weithio mewn tîm
- gwahanol adnoddau, gan gynnwys TGCh
- cyfleoedd dysgu ymarferol sy'n adeiladu ar brofiadau blaenorol ac sy'n eu cefnogi i dyfu'n ddysgwyr annibynnol
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt ddefnyddio eu synhwyrau a bod yn greadigol a dychmygus
- tasgau a heriau sy'n eu hannog i ddatrys problemau a thrafod.

Ystod o brofiadau

Dylai plant gael cyfleoedd i:

- gael profiad o amgylchedd sy'n fathemategol-gyfoethog ac sy'n caniatáu iddynt ymchwilio a datblygu cysyniadau ac iaith fathemategol
- datblygu sgiliau mathemategol ymarferol mewn pob math o gyd-destunau
- cyfathrebu mewn pob math o gyd-destunau mathemategol at ddibenion a chynulleidfaoedd amrywiol
- ymarfer, datblygu a mireinio eu sgiliau mathemategol o fewn pob agwedd ar y ddarpariaeth, gan gynnwys darpariaeth barhaus a thrwy bob Maes Dysgu
- cael profiad o amrywiol gyfryngau a chymhelliant gan gynnwys technolegau newydd
- deall a defnyddio amrywiol fesurau a gallu adnabod a defnyddio siapiau wrth chwarae ac o fewn gweithgareddau strwythuredig.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd testun o'r FfLIRh sydd wedi cael ei estyn neu sydd yn sgil benodol i Faes Dysgu Datblygiad Mathemategol yn cael ei ddynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eiconau canlynol.

Sgil estynedig ▲ **Sgil Maes Dysgu** ❖

Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Maes Dysgu Datblygiad Mathemategol y Cyfnod Sylfaen.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
		Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:
Datblygu ymresymu rhifyddol	Adnabod prosesau a chysylltiadau	trosglwyddo sgiliau mathemategol i weithgareddau chwarae a'r ystafell ddosbarth			
		adnabod camau i gwblhau'r dasg neu gyrraedd datrysiad			
		dewis mathemateg a thechnegau priodol i'w defnyddio			
		dewis a defnyddio ffeithiau rhif a strategaethau meddwl perthnasol			
		dewis cyfarpar ac adnoddau priodol			
		defnyddio gwybodaeth a phrofiad ymarferol yn sail wrth amcangyfrif			
	Cynrychioli a chyfathrebu	defnyddio ieithwedd arferol ac ieithwedd fathemategol i siarad am eu syniadau a'u dewisiadau eu hunain			
		cyflwyno'u gwaith ar lafar, ar ffurf llun ac yn ysgrifenedig, a defnyddio amrywiaeth o ffyrdd i gyflwyno data a gasglwyd			
		dylunio a mireinio dulliau anffurfiol, personol o gofnodi, gan symud tuag at ddefnyddio geiriau a symbolau mewn brawddegau rhif			
	Adolygu	defnyddio strategaethau gwirio i benderfynu a yw atebion yn rhesymol			
		dehongli atebion yng nghyd-destun y broblem ac ystyried a yw atebion yn synhwyrol			
		dehongli gwybodaeth a gyflwynir ar ffurf siartiau a diagramau a dod i gasgliadau priodol			

Llynynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
		Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:
Defnyddio sgiliau rhif	Defnyddio ffeithiau rhif a'r berthynas rhwng rhifau	gwrando ar ac ymuno mewn rhigymau, caneuon, storïau a gemau sydd â thema fathemategol ❖	adrodd amrywiaeth o rigymau a chaneuon rhifau ❖		
		sylweddoli bod modd cyfrif unrhyw beth, nid dim ond gwrthrychau, e.e. clapiau, camau ❖			
		cyfrif hyd at 5 o wrthrychau'n ddibynadwy	cyfrif hyd at 10 o wrthrychau'n ddibynadwy	cyfrif hyd at 20 o wrthrychau'n ddibynadwy	cyfrif setiau o wrthrychau drwy eu rhoi mewn grwpiau o 2, 5 neu 10
		adrodd rhifau o 0 i 10, ymlaen ac yn ôl, gan ddefnyddio caneuon a rhigymau ❖	adrodd rhifau i 20, ymlaen ac yn ôl, ac o fannau cychwyn gwahanol ❖	adrodd rhifau i 100, ymlaen ac yn ôl, ac o fannau cychwyn gwahanol ❖	adrodd rhifau dros 100, ymlaen ac yn ôl, ac o fannau cychwyn gwahanol ❖
		adnabod y rhifau 0 i 5 a chysylltu'r rhif â'r nifer perthnasol	darllen ac ysgrifennu rhifau hyd at 10 o leiaf	darllen ac ysgrifennu rhifau hyd at 20 o leiaf gan eu ffurfio'n gywir a gofalu eu bod yn wynebu'r ffordd gywir ▲	darllen ac ysgrifennu rhifau hyd at 100 o leiaf ▲
		gwneud marciau i gynrychioli rhifau wrth chwarae y gellir eu dehongli a'u hesbonio ❖			
		cymharu a rhoi rhifau yn eu trefn hyd at 5 o leiaf	cymharu a rhoi rhifau yn eu trefn hyd at 10 o leiaf	cymharu a rhoi rhifau yn eu trefn hyd at 20 o leiaf	cymharu a rhoi rhifau 2 ddigid mewn trefn
		dangos dealltwriaeth bod un peth yn cyfateb i un arall drwy baru gwrthrychau neu luniau	deall bod sero yn golygu 'dim' ❖	dangos dealltwriaeth o werth lle, e.e. mae un 10 a phedair uned yn gwneud 14, hyd at 20 o leiaf ❖	dangos dealltwriaeth o werth lle, hyd at 100 o leiaf ❖
			defnyddio ffeithiau rhif hyd at 5 ❖	defnyddio ffeithiau rhif o fewn 10, h.y.: – dyblu a haneru, e.e. $4 + 4$ – bondiau o 10, e.e. $6 + 4$	galw i gof ffeithiau rhif hyd at 10, er mwyn deillio ffeithiau eraill, h.y.: – dyblu a haneru, e.e. <i>cyfrifo</i> $40 + 40$ drwy wybod $4 + 4$ – bondiau o 10, e.e. <i>cyfrifo</i> $60 + 40$ drwy wybod $6 + 4$

Llinynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
		Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:
Defnyddio sgiliau rhif	Defnyddio ffeithiau rhif a'r berthynas rhwng rhifau			galw i gof dyblau a dyblau agos hyd at 10 ❖	galw i gof dyblau hyd at 20 ❖
				adnabod a deall odrifau ac eilrifau hyd at 20 ❖	adnabod a deall odrifau ac eilrifau hyd at 100 ❖
			cyfrif fesul 2 i 10 a fesul 10 i 100 ❖	cyfrif fesul 2, 10 a 5 i 100 ❖	cyfrif fesul 2, 5 a 10 o unrhyw rhif a roddir ❖
					galw i gof dablau llusoi 2, 5 a 10 a'u defnyddio
					dechrau cysylltu llusoi a rhannu syml, e.e. <i>grwpiau</i> o 2, 5 a 10 a rhannu rhyngddynt ❖
		defnyddio'r termau 'cyntaf', 'ail', 'trydydd' ac 'olaf' mewn gweithgareddau beunyddiol a chwarae ❖	defnyddio rhifau trefnol i 10 mewn gweithgareddau beunyddiol a chwarae ❖	defnyddio rhifau trefnol i 20 mewn sefyllfaoedd ymarferol ❖	defnyddio a chofnodi rhifau trefnol mewn sefyllfaoedd ymarferol ❖
			dechrau darllen geiriau rhifau ❖	darllen ac ysgrifennu geiriau rhifau i 10 ❖	darllen ac ysgrifennu geiriau rhifau i 100 ❖
				canfod haneri mewn sefyllfaoedd ymarferol	canfod haneri a chwarteri mewn sefyllfaoedd ymarferol
				galw i gof haneri hyd at 10 ❖	dosrannu rhifau 2 ddigid a gwybod gwerth pob digid ❖

Llinynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2	
Defnyddio sgiliau rhif	Cyfrifo gan ddefnyddio dulliau meddwl ac ysgrifenedig	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	
		deall a defnyddio'r cysyniad o 'un yn fwy' wrth chwarae	galw i gof rhif 'un yn fwy' o fewn 10 ❖	galw i gof rhif 'un yn fwy' o fewn 20 ❖	adio 10 neu 20 yn y pen at rif a roddir hyd at 100 ❖	
		deall a defnyddio'r cysyniad o 'un yn llai' wrth chwarae	galw i gof rhif 'un yn llai' o fewn 10 ❖	galw i gof rhif 'un yn llai' o fewn 20 ❖	tynnu 10 neu 20 yn y pen at rif a roddir hyd at 100 ❖	
			cyfuno dau grŵp o wrthrychau er mwyn canfod 'faint sydd yna yn gyfan gwbl?'	defnyddio ystod o strategaethau i adio 2 gasgliad, gan ddechrau gyda'r rhif mwyaf, e.e. $8 + 5$	canfod gwahaniaethau bach o fewn 20 drwy ddefnyddio strategaethau 'cyfrif ymlaen'	
			tynnu gwrthrychau i ffwrdd er mwyn canfod 'faint sydd ar ôl?'	adio a thynnu rhifau sy'n cynnwys hyd at 10 gwrthrych	galw i gof ffeithiau rhif hyd at 10 a gwerth lle i adio a thynnu rhifau mwy, e.e. $24 + 4$, $30 + 5$, $34 + 10$	
					defnyddio ystod o strategaethau pen i ddatrys problemau o fewn 10 ❖	canfod gwahaniaeth bach rhwng dau rif drwy gyfrif ymlaen, e.e. $44 - 28 = \square$ ❖
			defnyddio cyfrif i ddatrys problemau mathemategol syml wrth chwarae ac mewn sefyllfaoedd bob dydd ❖	datrys problemau syml mewn sefyllfa ymarferol sy'n cynnwys adio a thynnu syml hyd at 5 ❖	datrys problemau un cam sy'n cynnwys adio a thynnu, gan gynnwys problemau rhif coll, e.e. $7 + \square = 9$, gan ddefnyddio gwrthrychau a lluniau ❖	datrys problemau un a dau gam sy'n cynnwys adio a thynnu, llusosi a rhannu syml, gan gynnwys problemau rhif coll, e.e. $40 - \square = 19$ ❖
			defnyddio ffeithiau sy'n hysbys i ddatrys problemau syml o fewn 10, e.e. <i>dyblu a haneru, bondiau rhif</i> ❖	defnyddio strategaethau dosrannu er mwyn dyblu a haneru rhifau 2 ddigid ❖		

Llynynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
		Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:
Defnyddio sgiliau rhif	Cyfrifo gan ddefnyddio dulliau meddwl ac ysgrifenedig			defnyddio ffeithiau rhif sy'n hysbys wrth adio tri rhif 1 digid a sylweddoli y gellir adio mewn unrhyw drefn ❖	deall mai ailadrodd adio yw llusosi, e.e. $mae\ 2 + 2 + 2\ yr\ un\ peth\ â\ 'thri\ llusosi\ dau'$ ❖
					adio/tynnu 9 neu 11 o unrhyw rif wrth adio/tynnu 10 ac addasu ❖
			siarad am gyfarwyddiadau adio a thynnu wrth chwarae ❖	deall a defnyddio'r symbolau mathemategol ar gyfer adio, tynnu a hafal ❖	deall a defnyddio'r symbolau mathemategol ar gyfer adio, tynnu, llusosi, rhannu a hafal ❖
				deall a defnyddio'r termau mathemategol gwahanol ar gyfer adio a thynnu, e.e. <i>adio, cyfuno, canfod y gwahaniaeth</i> ❖	deall a defnyddio'r termau mathemategol gwahanol ar gyfer adio, tynnu, llusosi, rhannu a hafal, e.e. <i>cyfanswm, rhannau, mynd i mewn i</i> ❖
	Amcangyfrif a gwirio		cynnig amcangyfrif synhwyrol o hyd at 10 o wrthrychau y gellir eu gwirio drwy gyfrif ❖	cynnig amcangyfrif synhwyrol ar gyfer nifer o wrthrychau y gellir eu gwirio drwy gyfrif	defnyddio strategaethau gwirio: – adio eto mewn trefn wahanol – defnyddio haneru a dyblu o fewn 20
				cynnig amcangyfrif synhwyrol ar gyfer hyd, uchder, pwysau a chynhwysedd, y gellir eu gwirio drwy ddefnyddio mesuriadau ansafonol ❖	cynnig amcangyfrif synhwyrol ar gyfer hyd, uchder, pwysau a chynhwysedd, y gellir eu gwirio drwy ddefnyddio mesuriadau safonol ❖
Rheoli arian	dangos ymwybyddiaeth o bwrpas arian drwy chwarae rôl	defnyddio darnau arian 1c, 2c, 5c a 10c i dalu am eitemau	defnyddio gwahanol gyfuniadau o arian i dalu am eitemau hyd at 20c	defnyddio gwahanol gyfuniadau o arian i dalu am eitemau hyd at £1	
			canfod beth yw'r cyfanswm a rhoi newid o 10c	canfod beth yw'r cyfanswm a rhoi newid o luosrifau 10c	

Llinynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2	
		Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	
Defnyddio sgiliau mesur	Hyd, pwysau/màs, cynhwysedd	cymharu, didoli a rhoi trefn ar ddau wrthrych neu fwy ar sail maint, pwysau neu gynhwysedd drwy arsylwi'n uniongyrchol	defnyddio'r cymariaethau canlynol yn uniongyrchol: <ul style="list-style-type: none"> – hyd, uchder a phellter, e.e. <i>hirach/byrrach na</i> – pwysau/màs, e.e. <i>trymach/ysgafnach na</i> – cynhwysedd, e.e. <i>yn dal mwy/llai na</i> 	defnyddio unedau ansafonol i fesur: <ul style="list-style-type: none"> – hyd, uchder a phellter – pwysau/màs – cynhwysedd 	defnyddio unedau safonol i fesur: <ul style="list-style-type: none"> – hyd, uchder a phellter: metrau, hanner metrau neu gentimetrau – pwysau/màs: cilogramau neu bwysau 10 gram – cynhwysedd: litrau 	
					defnyddio symbolau sy'n ymwneud â hyd, pwysau/màs a chynhwysedd ❖	
	Amser					darllen oriau a munudau ar gloc digidol 12 awr
		rhagweld elfennau o drefn ddyddiol a defnyddio'r termau 'cyn' ac 'ar ôl'	defnyddio'r cysyniad o amser mewn perthynas â'u gweithgareddau bob dydd	defnyddio'r cysyniad o amser mewn perthynas a'u gweithgareddau beunyddiol ac wythnosol a thymhorau'r flwyddyn		
		canu/llafarganu dyddiau'r wythnos ❖	canu/llafarganu dyddiau'r wythnos, misoedd a thymhorau'r flwyddyn mewn cyd-destun ystyrlon, e.e. <i>wrth newid calendr y dosbarth</i> ❖	deall a rhoi trefn ar ddyddiau'r wythnos, misoedd a thymhorau'r flwyddyn mewn cyd-destun ystyrlon ❖	cofnodi dyddiau'r wythnos, misoedd a thymhorau'r flwyddyn ❖	
			dangos dealltwriaeth cynyddol o ba mor hir y mae tasgau a gweithgareddau beunyddiol yn eu cymryd	defnyddio unedau amser safonol i ddarllen faint o'r gloch yw hi ar glochau analog a chlociau digidol 12 awr	adnabod 'hanner awr wedi', 'chwarter wedi' a 'chwarter i' ar gloc analog	
Tymheredd	defnyddio geiriau sy'n disgrifio tymheredd mewn gweithgareddau bob dydd, e.e. <i>poeth/oer</i>	defnyddio cymariaethau uniongyrchol wrth ddisgrifio'r tymheredd, e.e. <i>poeth/oer</i>	defnyddio geiriau disgrifio ar gyfer ystod o dymheredd, e.e. <i>oerach/poethach</i>	cymharu'r tymheredd dyddiol drwy ddefnyddio thermomedr (°C)		

Llinynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
Defnyddio sgiliau mesur	Arwynebedd a chyfaint Ongl a safle	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:
		dilyn cyfarwyddiadau dau gam i wneud symudiadau syml mewn gemau a gweithgareddau chwarae	symud i gyfeiriadau penodol	gwneud troeon cyflawn a hanner tro	adnabod hanner a chwarter tro yn glocwedd a gwrthglocwedd
		dangos ymwybyddiaeth o arddodiaid a symud yn ystod eu gweithgareddau ymarferol eu hunain ❖	defnyddio arddodiaid i ddisgrifio safle ❖	disgrifio safle, cyfeiriad a symudiad ❖	adnabod bod chwarter tro yn gyfystyr ag ongl sgwâr
Defnyddio sgiliau geometreg	Siâp	adnabod a defnyddio enwau siapiau 2D (<i>cylch, sgwâr a thriongl</i>) yn eu gweithgareddau chwarae a'u hamgylchedd ❖	adnabod a defnyddio enwau siapiau 2D cyffredin (<i>cylch, sgwâr, thriongl a phetryal</i>) a rhai siapiau 3D (<i>ciwb, ciwboid a sffêr</i>) yn eu gweithgareddau chwarae a'u hamgylchedd ❖	adnabod a defnyddio enwau siapiau 2D cyffredin (<i>sgwâr, thriongl, petryal, cylch a hanner cylch</i>) a siapiau 3D (<i>ciwb, ciwboid, côn a sffêr</i>) er mwyn dechrau eu cymharu a'u didoli ❖	adnabod a defnyddio enwau siapiau 2D a 3D rheolaidd ac afreolaidd, a deall a defnyddio nodweddion siâp ❖
		defnyddio ac adeiladu â siapiau 2D a 3D wrth chwarae ❖	defnyddio siapiau 2D a 3D i greu modelau a lluniau ❖	defnyddio siapiau 2D a 3D a disgrifio sut maent yn ffitio gyda'i gilydd ❖	creu modelau cynyddol gymhleth neu gywir gyda siapiau 3D a brithweithio siapiau 2D ❖
	Symudiad	defnyddio amrywiaeth o gyfryngau i ddatblygu'r cysyniad o gymesuredd ❖	cwblhau llun cymesur syml drwy amrywiaeth o gyfryngau ❖	adnabod a chwblhau llun cymesur neu siâp syml ❖	adnabod llinell gymesuredd siapiau 2D a chwblhau lluniau cymesur ❖

Llynynnau	Elfennau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
		Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:	Mae plant yn gallu:
Defnyddio sgiliau data	Casglu a chofnodi data Cyflwyno a dadansoddi data Dehongli canlyniadau	didoli a chyfateb gwrthrychau drwy adnabod elfennau tebyg	didoli a dosbarthu gwrthrychau drwy ddefnyddio un maen prawf	didoli a dosbarthu gwrthrychau drwy ddefnyddio mwy nag un maen prawf	didoli a dosbarthu gwrthrychau drwy ddefnyddio mwy na dau faen prawf ❖
		dechrau cofnodi casgliadau drwy wneud marciau	cofnodi casgliadau drwy ddefnyddio marciau, rhifau neu luniau	casglu gwybodaeth drwy bleidleisio neu ddidoli a chyflwyno ar ffurf lluniau, gwrthrychau neu luniadau	casglu a chofnodi data o: – restrau a thablau – diagramau – graffiau bloc – pictogramau lle bo'r symbol yn cynrychioli un uned
	Patrwm	copïo patrymau a dilyniannau syml gweledol a chlywedol, e.e <i>patrymau wedi'u clapio, gweithgareddau gosod ar liny.</i> ❖	adnabod ac ailadrodd patrwm a dilyniant o dri gwrthrych/lliw/clap. ❖	dangos dealltwriaeth o batrymau ailadroddus, gan gynnwys siâp a rhif, drwy ddisgrifio, atgynhyrchu ac ymestyn. ❖	rhoi trefn ar ac adnabod patrymau mewn cyfuniadau o wrthrychau mathemategol gan gynnwys rhifau a thablau rhifau, a thrafod y berthynas rhyngddynt. ❖